

6. Алфьоров С. М., Ващенко С. В., Долгополова М. М., Купін А. П. Адміністративне право. Загальна частина : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
7. Волинка К. Г. Теорія держави і права : навч. посіб. Київ, 2003. 240 с.
8. Журавель Д. Поняття і загальна характеристика центральних органів виконавчої влади України. *Публічне право*. 2013. № 3 (11). С. 61–67.
9. Онупрієнко А. М. Місцеві органи влади в механізмі демократичної держави. автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2008. 20 с.
10. Чернописький П. Б. Децентралізація влади в Україні: конституційно-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2018. 235 с.
11. Ганущак Ю. І., Чипенко І. І. Префекти: уроки Франції для України. Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2015. 44 с.
12. Звіт щодо європейської практики та законодавчих рамок інституту префектів, порядку місцевого самоврядування в умовах надзвичайного стану. Рада Європи. CELGR /LEX (2015)2 від 17.09.2015 р.

Лук'яненко Тетяна Володимирівна
викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ДИТИНИ НА ЗАХИСТ ВІД УСІХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ

У теорії права під інституційним механізмом зазвичай розуміється сукупність взаємозв'язків між формальними та неформальними інститутами, а також організаціями, які сприяють реалізації принципів демократичного (доброго, належного) врядування, забезпечують узгодження та коригування інтересів різних суспільних груп, координацію сумісної діяльності на шляху досягнення задекларованих цілей розвитку регіону/держави [1, с. 37]. Вирішення проблем інституційного механізму забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства в Україні пов'язано з теоретичним розумінням поняття «інститут», що застосовується в дослідженнях різних галузей національного права. На нашу думку, інститут являє собою усталений конструкт, що є передумовою певної дії, тому до основних варіантів змісту цього явища слід зараховувати такі: а) організаційна система соціальних норм, що регулюють певну галузь суспільних відносин; б) зібрання людей (посадових осіб), які, відповідно до принципів організації праці, об'єднуються для досягнення певного результату; в) сукупність функцій та норм, які забезпечують цей процес в інтересах певних груп.

Якщо розглядати інституційний механізм як певну діяльність, то інститут є тим елементом, який встановлює правила та спрямований на її обмеження. Інституційний механізм часто пов'язують із забезпеченням прав людини, особливо зважаючи на конституційний обов'язок держави діяти саме задля досягнення цієї мети. При дослідженні інституційного механізму забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства в Україні варто орієнтуватися на однотипне трактування поняття «забезпечення» різними авторами, серед яких: М. Алмаші, Р. Бараннік, О. Васильченко, М. Вітрук, В. Демиденко, Є. Захаров, Р. Зуєв, О. Калініченко, А. Колодій, М. Кучук, А. Олійник, П. Рабінович, А. Романова, К. Степаненко, М. Тодика, О. Федосова, О. Фрицький, М. Цвік та ін. У словникових версіях термін «забезпечити» тлумачиться як обов'язок «постачати щось у достатній кількості, задовольняти когось, що-небудь у якихось потребах» або «створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось. Захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки» [2].

Однією з важливих ланок інституційного механізму забезпечення права дитини на захист від домашнього насильства є інститут загальної превенції. Комплекс причин, що призводять до домашнього насильства, вимагає не менш складних систем профілактичних заходів. В Україні варто започаткувати серію спеціальних програм, які спрямовані на захист неповнолітніх у ситуації домашнього насильства. Важливо проводити роз'яснювальні бесіди серед учнів про те, що таке домашнє насильство, надавати інформацію про їхні права, а також організації, до яких вони можуть звернутися за допомогою. Необхідно розвивати систему служб підтримки сімей у кризовій ситуації, спрямовану на вироблення оптимальних способів вирішення сімейних конфліктів

Нині сформована система органів державної влади, які становлять інституційний механізм забезпечення прав дитини, до якої входять суб'єкти публічної влади з різною компетенцією.

Постанова Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 800 «Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю» доповнює систему суб'єктів публічної влади в інституційному механізмі забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства в Україні. До таких суб'єктів належать органи державної влади та органи місцевого самоврядування (структурні підрозділи районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад, сільських, селищних рад об'єднаних територіальних громад з питань освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення тощо), служби у справах дітей, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, заклади освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, органи Національної поліції, територіальні органи ДСНС та підпорядковані підрозділи, спеціалізовані установи з надання безоплатної первинної правової допомоги, регіональні та місцеві центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, бюро правової допомоги [4].

Зважаючи на характер забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства, можна стверджувати, що головну роль в такій діяльності відіграють органи виконавчої влади. На республіканському рівні вищим виконавчим органом державної влади є Кабінет Міністрів України. Так, відповідно до п. 2 ст. 5 Закону України «Про охорону дитинства», проведення державної політики щодо охорони дитинства, розробку і здійснення цільових загальнодержавних програм соціального захисту та поліпшення становища дітей, підтримки сімей із дітьми, координацію діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади у цій сфері забезпечує Кабінет Міністрів України. Оцінка діяльності організаційно-управлінського апарату в сфері захисту дитинства проводиться за допомогою щорічного звіту Кабінету Міністрів України Верховній Раді України про стан демографічної ситуації в Україні, становище дітей та тенденції його змін у процесі впроваджених соціально-економічних перетворень [3]. З наведеного виходить, що в Україні є певна система суб'єктів щодо забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства, однак безпосередньо на вирішення завдань для охорони, захисту та створення умов для реалізації цього права вони не орієнтовані. Завдання щодо забезпечення дітей від насильства розподілені між кількома суб'єктами публічної влади, які в процесі реалізації прав дитини здійснюють свої специфічні функції. Для подолання дискретності в діяльності органів державної влади варто визначити систему суб'єктів, діяльність яких орієнтована саме на забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства, посилити між ними координацію.

Для комплексного вирішення проблем, що існують у становленні та функціонуванні інституційного механізму забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства, та на виконання рекомендації Комітету ООН із прав дитини щодо проведення комплексного функціонального аналізу центральних та місцевих органів влади, що відповідають за забезпечення прав дітей, слід, на нашу думку, здійснити альтернативні заходи, за допомогою яких можна покращити ситуацію в цій сфері: 1) посилити координуючу роль Уповноваженого Президента України з прав дитини в питаннях протидії насильству щодо дитини, про що внести зміни у відповідний Указ глави держави; 2) здійснити перепідпорядкування інституту Уповноваженого Президента України з прав дитини на користь виконавчої гілки влади, наділити його функціями незалежного експерта з розслідування актів сексуального насильства щодо дітей. З цього приводу Кабінету Міністрів України треба видати відповідну постанову та розробити положення, де передбачити його правовий статус і компетенцію; 3) запровадити посаду експерта з розслідування актів сексуальних насильств щодо дитини; 4) призначити представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав дитини відповідно до профільного закону та Положення про представників Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, наділивши його відповідними повноваженнями щодо забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства.

Список використаних джерел

1. Гордеев О. К. Концептуальні підходи до сутності інституційного механізму. Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. асоціації докторів з державного управління. 2012. № 3 (11). С. 36–42.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 170 000 слів / уклад., гол. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2003. 1427 с.
3. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 р. *Відомості Верховної Ради*. 2001. № 30. Ст. 14.
4. Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2018-p>